യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 194

ശ്രീരാമ ഉവാച .
സർവാത്മസർവഭാവേഷു യേന യേന യദാ യദാ .
യഥാ ഭാതി സ്വയംബോധസ്തഥാനുഭവതി സ്വയമ് .. 1
സ്വഭാവ ഏവ തിഷ്ഠന്തി സർഗാഃ സംമിലിതാ അപി .
അത്രാപി സ്വീകൃതാ ഏവ നാനാരത്നാംശവോ യഥാ .. 2
അത്ര ദൃഷ്ടമദൃഷ്ടം ച മിഥോ വിശതി ഗച്ഛതി .
ജഗദ്രശ്മിഘനം രത്നം നാനാരത്നഘനം യഥാ .. 3
ദീപാനാമിവ സർഗാണാം ബഹൂനാം ജ്വലതാം പരമ് .
കേഷാംചിദസ്ത്യനുഭവോ മിഥഃ കേഷാംചിദേവ നോ .. 4
അപ്സ്വപ്സ്വിവ രസോഽമ്ഭോധാവാവർതരമണാവനൗ .
സർഗേഽസ്തി പ്രത്യണും തസ്മിന്നാപി സർഗാസ്തഥാ ക്രമഃ .. 5
സർവത്ര സർവതോ നിത്യം ചിദ്ഘനസ്യാമ്ബുവേദനമ് .
സംഖ്യാതും കേന ശക്യന്തേ സർഗാധാരപരമ്പരാഃ .. 6
യഥാവയവിതാ ഭിന്നാ നൈവാവയവിനഃ ക്വചിത് .
ശബ്ദഭേദാദൃതേ ഭിന്നാ ന തഥാ സർഗതാ പരേ .. 7
ഏകസ്യാനന്തരൂപസ്യ കാരണാഭാവതഃ സ്വയമ് .
നോദേതി ന ച യാത്യസ്തം ജഗദാദിഃ സ്വഭാവതഃ .. 8
തപന്തീ ജ്ഞപ്തിരേവേയമഖണ്ഡജ്ഞേയതാമിമാമ് .
കരോത്യകർത്തൃരൂപൈവ സമാലോകമിവാർകഭാഃ .. 9
വൈതൃഷ്ണ്യാത്സർവഭാവാനാം സമാപ്ത്യൈവാക്ഷയം സ്വയമ് .
സംപദ്യതേ സമാധാനം യത്തന്നിർവാണമുച്യതേ .. 10
ന ബുദ്ധ്യാ ബുദ്ധ്യതേ ബോധോ ബോധാബുദ്ധേർന ബോധ്യതേ .
ന ബുദ്ധ്യതേ വാ തേനാപി ബോധ്യോ ബോധഃ കഥം ഭവേത് .. 11
പ്രബുദ്ധ ഏവ സുപ്താഭഃ സ്വയംബോധോ വിബുധ്യതേ .
ദേശകാലാദ്യഭാവേഽപി മധ്യാഹ്നേഽർകാതപോ യഥാ .. 12
സർവകർമവിതൃഷ്ണാനാം ശാന്തേച്ഛാനാം പ്രബോധതഃ .
സതാമനിച്ഛതാമേവ നിർവാണം സംപ്രവർതതേ .. 13
പ്രബുദ്ധബോധോ ധ്യാനസ്ഥഃ സ്വഭാവേ കേവലേ സ്ഥിതഃ .
ന കിംചിദപി ഗൃഹ്ണാതി ന കിംചിദപി ചോജ്ഝതി .. 14
യോ യഥാസ്ഥിത ഏവാസ്തേ പശ്യന്ദീപ ഇവാക്രിയഃ .
അമനോമാനമനനോ മനോമനനവാനപി .. 15
വ്യുത്ഥാനേ വിശ്വരൂപാഖ്യമന്യത്ര ബ്രഹ്മസംജ്ഞിതമ് .
സർഗാസർഗാത്മ ചിന്മാത്രം സത്യം സർവത്ര ഭാസതേ .. 16
അഭിന്നബോധസദ്രൂപസ്വരൂപാനുഭവേ സ്ഥിതഃ .
വ്യുത്ഥിതഃ സന്നിരുദ്ധശ്ച യഃ പശ്യതി സ ശാമ്യതി .. 17
ജഗത്പദാർഥസാർഥാനാം ബോധമാത്രൈകനിഷ്ഠതാമ് .

വിനാ നാസ്ത്യപരാ സത്താ വ്യോമ്നഃ ശൂന്യേതരാ യഥാ .. 18
ശിഷ്യതേ സ്ഫീതബോധാനാം കേവലാനന്തബോധതാ .
സാപി സ്വപരിണാമേന പരേണായാത്യവാച്യതാമ് .. 19
തദ്വിശ്രാന്തൗ പരാ സത്താ ശിഷ്യതേ വാ ന ശിഷ്യതേ .
യാ കാപ്യത്യന്തശാന്താനാം ന വാഗ്ഗോചരമേതി സാ .. 20
യാ സമസ്യ പരാകാഷ്ഠാ സൈവ ബോധസ്യ സന്മയീ .
സർഗസ്തന്മയ ഏവാതഃ സകലം ശാന്തമവ്യയമ് .. 21
നിർവാണായ വിതൃഷ്ണായ സ്വച്ഛശീതലസംവിദേ .
സ്പൃഹയന്തി സദാ സത്താം ബ്രഹ്മവിഷ്ണുഹരാ അപി .. 22
സർവാർഥാത്മൈവ സർവത്ര സർവദാ സർവഥോദിതമ് .
ചേതനം ശുദ്ധമേവാസ്തി നാശോ നാസ്യോപപദ്യതേ .. 23
അത്യന്തതപ്തഃ സംസാരോ നിർവാണമതിശീതലമ് .
അതിശീതലമേവാസ്തി തപ്തസ്ത്വേവ ന വിദ്യതേ .. 24
സംചേതന്തി ശിലാന്തസ്ഥാ യഥാലം ശാലഭഞ്ജികാഃ .
അനുത്കീർണാസ്തഥാ ബ്രഹ്മ ചേതതീദമഖണ്ഡിതമ് .. 25
യഥാ ചേതതി സൗമ്യാമ്ബുകോശസ്ഥം വീചിമണ്ഡലമ് .
തഥാ ചേതതി കോശസ്യ മഹാചിച്ചേത്യമവ്യയമ് .. 26
അവിഭക്തോ വിഭാഗസ്ഥൈരിവ ശാന്തൈരനന്തകൈഃ .
പരമാർഥാമ്ബരാഭോഗൈസ്ത്വബോധാത്മത്വമന്ഥരൈഃ .. 27
യൈർ-യൈർ യഥാസ്വ/ ആത്മാന്തർ/ ഭാവിത+ശ്ചേതിത+ശ്ചിരമ് .
ഭോഗമോക്ഷപ്രഭേദേഷു തേഷാം തേഷാം തഥോദിതഃ .. 28
മൃതേ വാപ്യമൃതേ ബന്ധൗ സ്വപ്നേ സ്വപ്നവിബോധിനഃ .
ന യഥോദേതി സത്യാഖ്യാ തഥാ ദൃശ്യേഷു തദ്വിദഃ .. 29
യദിദം കില ദൃശ്യാദി തച്ഛാന്തമഖിലം ശിവമ് .
ഭാവിതേ്വഗതേ്ഷ്യന്തീരതി ഭ്രാന്തേഃ ക ഉദ്ഭവഃ .. 30
സർവഥാ ദേഹസംഖ്യേഷു വൈതൃഷ്ണ്യമുപജായതേ .
സമ്യഗ്ബോധേ സതി സ്വപ്ന ഇവാപി സ്വാർഥകാദിഷു .. 31
വൈതൃഷ്ണാവൃധേതേ ബോധോ വോധാദ്വൈതൃഷ്ണ്യവർധനമ് .
പരസ്പരേണ പ്രകടേ ഏതേ കുഡ്യപ്രകാശവത് .. 32
യേന ബോധേന വൈതൃഷ്ണ്യം ധനദാരസുതാദി വാ .
സ്വനൂനമപി സംപന്നം ജാഡ്യം തത്സംസ്ഥിതം തഥാ .. 33
ഏതാവദേവ ബോധസ്യ ബോധത്വം യദ്വിതൃഷ്ണതാ .
പാണ്ഡിത്യം നാമ തന്മൗർഖ്യ യത്ര നാസ്തി വിതൃഷ്ണതാ .. 34
ന തു വൈതൃഷ്ണ്യവോധാഢ്യൗ ന പരസ്പരവർധിതൗ .
അസത്യാവേവ തൗ നാമ നഷ്ടൗ ചിത്രഹുതാശവത് .. 35
പരമാ ബോധവൈതൃഷ്ണ്യസംപത്തിർമോക്ഷ ഉച്യതേ .
തത്രാനന്തേ പദേ ശാന്തേ വസതാ ച നശോച്യതേ .. 36
ഗതം ഗമ്യം കൃതം കായം ദൃഷ്ടം ദൃശ്യമശേഷതഃ .
യാവത്സർവേ ശിവം ശാന്തമേകമാദ്യമനാമയമ് .. 37
ആത്മാരാമസ്യ ശാന്തസ്യ വൈതൃഷ്ണ്യസ്യാനഹംകൃതേഃ .

അസംകല്പൈവ ഭവതി സ്ഥിതിഃ സ്വസ്യൈവ നിർമലാ .. 38
സഹസ്രേഭ്യഃ സഹസ്രേഭ്യഃ കശ്ചിദുത്ഥായ വീര്യവാൻ .
ഭിനത്തി വാസനാജാലം പഞ്ജരം കേസരീ യഥാ .. 39
പ്രാപ്തജ്യോതിർബോധശുദ്ധിഃ പരമന്തഃപ്രകാശവാൻ .
നീഹാരഃ ശരദീവാശു സ്വയമേവോപശാമ്യതി .. 40
ജ്ഞാതജ്ഞേയസ്ത്വസംകല്പഃ സംകല്പാതിശയാശയഃ .
അവാസനോ വ്യവഹൃതൗ വാതവത്സ്പന്ദതേ ന വാ .. 41
ആസീദ്ധീരാന്മനസ്കാരൈർഭ്രാന്തിമാത്രൈകനിശ്ചയാത് .
യഃ സർവത്ര ഖവദ്ഭാവസ്തദവാസനമാസിതമ് .. 42

നിർവാസനേ ഭാവ ഉദാരസത്ത്വേ
ബ്രഹ്മാഖിലം ദൃശ്യമിതി പ്രബുദ്ധേ .
സ്ഥിരൈകനിർവാണമതാവനന്തോ
മോക്ഷാഭിധാനഃ പ്രശമോ ഽഭ്യുദേതി .. 43

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവത്സിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ രാമവി+ശ്രാന-യുപ-ഗമോ നാമ
ചതുർനവ+ത്യധിക-ശതതമഃ സർഗഃ .. 194 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
9.1.2024